

Note

HRVATSKO TOKSIKOLOŠKO DRUŠTVO

Maja PERAICA, Martina PIASEK i Nevenka KOPJAR

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Tijekom 2010. nastupile su promjene u organizaciji i rukovodstvu Hrvatskog toksikološkog društva. U ovome kratkom članku dan je kratki prikaz povijesti Društva te pregled najvažnijih aktivnosti i planova koje ono namjerava provesti u predstojećem razdoblju kako bi se ojačao položaj toksikologije kao znanstvene discipline.

Hrvatsko toksikološko društvo (HTD) okuplja znanstvene, nastavne i stručne djelatnike, studente te ostale javne radnike koji se bave toksikologijom i srodnim znanostima i stručnim disciplinama. Ciljevi su Društva poticanje znanstvenoistraživačkog, nastavnog i stručnog rada na području toksikologije, organiziranje znanstvenih skupova, škola i seminara iz toksikologije, poticanje edukacije iz toksikologije u okviru dodiplomske i poslijediplomske nastave te specijalizacija iz toksikologije. Društvo potiče i organizira raspravu o aktualnim temama iz toksikologije koje mogu pridonijeti boljitku i napretku Hrvatske. HTD surađuje sa srodnim znanstvenim i stručnim udrugama u Hrvatskoj i u inozemstvu i član je Europskog udruženja toksikoloških društava (EUROTOX), a od 2001. godine i Međunarodnog udruženja toksikoloških društava (IUTOX).

POVIJEST HTD-A I PREGLED NAJVAŽNIJIH AKTIVNOSTI

Osnivačka skupština Hrvatskoga toksikološkog društva održana je u Zagrebu 27. studenoga 1991. Tada je prihvaćen Statut Društva i izabrano Predsjedništvo od 15 članova.

Dosadašnji predsjednici HTD-a bili su Tonči Vuinac i Rajka Turk. Od 10. lipnja 2010. predsjednica Društva je Maja Peraica.

HTD je organizirao seminare i tiskao zbornike radova iznesenih na tim seminarima: Toksikološka

služba u obrani domovine (1993.) i Klinička toksikologija u pedijatriji (1993.).

HTD je bio organizator 1. hrvatskog toksikološkog kongresa (Zagreb, 17.-19. travnja 1996.), 2. hrvatskog toksikološkog kongresa (Pula, 9.-12. travnja 2000.) i 3. hrvatskog toksikološkog kongresa (Plitvice, 26.-29. svibnja 2004.).

U suradnji s Europskom udrugom toksikologa (EUROTOX) i Međunarodnom udrugom toksikologa (IUTOX) HTD je organizirao zajednički međunarodni Kongres EUROTOX 2006 i 6. kongres toksikologa zemalja u razvoju (The EUROTOX 2006/6 CTDC Congress) koji je održan u Cavtatu (20.-24. rujna 2006.). Mr. sc. Rajka Turk bila je gost-urednik jednog broja službenoga glasila EUROTOX-a (*Archives of Toxicology*) u kojem su tiskani izabrani radovi s Kongresa (*EUROTOX Highlights*).

HTD je s EUROTOX-om bio suorganizator tečajeva za izobrazbu mladih toksikologa: Education course "*Principles of Risk Assessment*" (Pula, 26.-30. rujna 1998.) i *Basic Toxicology Course* (Plitvice, 10.-16. listopada 2004.).

U razdoblju 1994.-2006. aktivno se provodio poslijediplomski znanstveni studij Toksikologija, uvršten u polje Biologija, područje Prirodne znanosti (1). Tadašnje administrativno sjedište studija bio je Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, a voditeljica smjera Toksikologija bila je Jasna Franekić, redovita profesorica Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Taj je studij davao multidisciplinarnu izobrazbu polaznicima i uključivao je kliničku toksikologiju, medicinu rada,

industrijsku toksikologiju, ekotoksikologiju, analitičku toksikologiju i druge specifične dijelove toksikologije. U nastavi kolegija tog studija sudjelovao je velik broj suradnika Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada, kao predavači i/ili nositelji pojedinih kolegija u razdoblju kada se provodio (1994./05.-2006./07.), o čemu još uvijek postoji trag i na internetskim stranicama (2).

Studij je bez objašnjenja ukinut 2006., što je u godinama koje su slijedile dodatno otežalo položaj toksikologije, a i HTD-a kao krovne udruge hrvatskih toksikologa.

Nakon uspješno organiziranih kongresa EUROTOX 2006 i The EUROTOX 2006/6 CTDC Congress (Cavtat, 20.-24. rujna 2006.), aktivnosti Društva postupno su se smanjivale te su gotovo zamrle. Predstavnici HTD-a i dalje su aktivno sudjelovali na godišnjim sastancima/kongresima EUROTOX-a, a mladim članovima društva bilo je omogućeno da se uz preporuku HTD-a natječu za dodjelu stipendija EUROTOX-a i IUTOX-a za sudjelovanje na njihovim tečajevima i kongresima. Međutim, velik broj članova Društva nije podmirivao svoje obveze godišnje članarine, a uz slabu financijsku potporu Društvo je egzistiralo na samom rubu održivosti.

Ipak, u tom se razdoblju bilježi jedan za Društvo važan uspjeh. Početkom 2008. časopis *Arhiv za higijenu rada i toksikologiju*, službeno glasilo HTD-a, uvršten je u prestižnu svjetsku citatnu bazu Science Citation Index Expanded. Međutim, za taj su uspjeh ponajprije zaslužni glavni urednici/urednice te urednički odbori *Arhiva* koji su, uz potporu Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada kao njegova izdavača, godinama ulagali velik trud, znanje i stručnost u podizanje znanstvene kvalitete časopisa.

Svjesno osipanja članstva i smanjenja aktivnosti, Predsjedništvo HTD-a početkom 2010. odlučilo je poduzeti korake prema revitalizaciji Društva. Zbog dulje spriječenosti Rajke Turk da obavlja dužnost predsjednice, dopredsjednik HTD-a Slavko Bokan preuzeo je organizaciju Izborne skupštine. Kao prvi pripremni korak provedeno je sređivanje popisa članstva HTD-a te je svim članovima upućen upit za izjašnjavanje o daljnjem članstvu u HTD-u. Kolegice i kolege koji su potvrdili da i dalje žele biti aktivni članovi Društva pozvani su na izbornu skupštinu. Također je dogovoreno da će svi ostali moći reaktivirati svoje članstvo u HTD-u, osim ako se izjasne da više ne žele biti članovi Društva.

Svoj interes za nastavak članstva iskazalo je 56 članova Društva od kojih su se 23 odazvala na

izbornu skupštinu. Izborna skupština Hrvatskoga toksikološkog društva održana je 10. lipnja 2010. u Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada u Zagrebu. Na skupštini su prihvaćene promjene Statuta HTD-a koje su imale za cilj olakšati budući rad Društva. Najvažnija od tih promjena je smanjenje broja članova Predsjedništva s prijašnjih 17 na ukupno 9 članova.

Na skupštini su podnesena izvješća predsjednika, dopredsjednika, tajnika (uz blagajnički izvještaj) i tijela HTD-a (Predsjedništva, Nadzornog odbora i Suda časti), nakon čega su svi razriješeni dosadašnjih dužnosti. Zatim je uslijedio izbor novog rukovodstva i tijela Društva. Većinom glasova prisutnih članova za predsjednicu HTD-a izabrana je Maja Peraica, dok je za dopredsjednicu izabrana Biserka Riha. Za članove Predsjedništva HTD-a izabrane su: Ksenija Durgo, Dubravka Flajs, Jasna Franekić, Jasna Jurasović, Nevenka Kopjar, Zrinka Kovarik i Martina Piasek. Predsjedništvo je odlučilo da dužnost tajnice Društva obnaša Dubravka Flajs. U Odbor za nadzor HTD-a izabrani su Slavko Bokan, Branimir Hackenberger i Davorka Sutlović. Za članove Suda časti HTD-a izabrani su Elsa Reiner, Vera Garaj Vrhovac i Mirta Milić.

Nakon izborne skupštine, predsjednica HTD-a Maja Peraica potaknula je niz aktivnosti za revitalizaciju Društva. Novoizabrano Predsjedništvo do sada je održalo tri sastanka na kojima su rješavana najvažnija pitanja od interesa za rad Društva i dogovorene smjernice za njegovo uspješno funkcioniranje u predstojećem razdoblju.

Broj članova Društva postupno raste. Obnovljena je suradnja s EUROTOX-om i SOT-IUTOX-om. Na regionalnoj razini uspostavljena je suradnja s toksikološkim društvima Srbije i Makedonije.

Predsjedništvo Društva također je donijelo odluku o redovitom održavanju znanstveno-stručnih predavanja. Prvo je takvo predavanje pod naslovom „Plinovite priče“ 22. listopada 2010. održao prof. dr. sc. Franjo Plavšić.

PLANOVI

Od najvažnijih planova Društva izdvojit ćemo ove:

1. Uspostavljanje Registra toksikologa. Predsjedništvo HTD-a pokrenulo je aktivnosti vezane za donošenje kriterija za uvrštavanje u Registar toksikologa Republike Hrvatske s pravom uvrštavanja u Europski registar toksikologa. Registar bi trebao

postati temelj za licenciranje stručnjaka i znanstvenika iz područja toksikologije po ugledu na države EU i članice EUROTOX-a. Taj postupak još nije završen i uskoro će biti obnovljen na poticaj IUTOX-a.

2. Obnoviti znanstveni poslijediplomski/doktorski studij toksikologije. To je nuždan preduvjet da bismo svoje članove mogli uvrstiti u Međunarodni registar toksikologa. Znanstveni studij toksikologije je nakon 2006. potpuno neopravdano ukinut, bez riječi obrazloženja te odluke, a od tada je prestala mogućnost upisivanja svih njegovih kolegijs. Štoviše, poslijediplomski studenti, koji su taj smjer upisali te nastavili njegovo pohađanje nakon 2006., sada primaju diplome o doktoriranju na kojima nije upisano da su pohađali smjer poslijediplomskog/dokorskog studija toksikologije; to se obrazlaže pravno formalnim nepostojanjem tog smjera u trenutku završetka studija, što je vjerojatno nezamisliva pojava u Europi i šire. Neosporna je činjenica da se radi o izuzetno važnom i vječito aktualnom znanstvenom području. Predsjedništvo HTD-a na svojem je zadnjem sastanku raspravljalo o ponovnom pokretanju studija te je zaključeno da će se s realizacijom toga zadatka pričekati do izglasavanja/donošenja novoga Zakona o znanosti (koji predviđa mogućnost da osnivači studija budu i znanstveni instituti), a zatim će se postupiti sukladno njegovim odredbama.

3. Organizacija 4. hrvatskog toksikološkog kongresa. S obzirom na to da su dosadašnji kongresi organizirani svake četiri godine, realno je očekivati da bi sljedeći kongres mogao biti održan u proljeće 2012. godine. Predsjedništvo HTD-a započelo je s pripremama za taj znanstveni skup, koje će se intenzivirati tijekom 2011. godine.

4. Suradnja s Hrvatskim prirodoslovnim društvom i srodnim domaćim i inozemnim društvima.

5. Organizacija kolokvija u svrhu edukacije iz različitih područja toksikologije.

Više informacija o HTD-u dostupno je na internetskoj stranici Društva: <http://www.htd.hr> na kojoj su osim Statuta Društva dostupni i popis članova te članova radnih tijela, pristupnice i osnovne informacije o Društvu na hrvatskom i engleskom jeziku.

LITERATURA

1. Prpić-Majić D. Deseta obljetnica poslijediplomskog studija toksikologije na Sveučilištu u Zagrebu: 1994.-2004. Arh Hig Rada Toksikol 2004;55:329-31.
2. Nastavni program Poslijediplomskog znanstvenog studija iz polja BIOLOGIJE, [pristup 12. studenoga 2010.]. Dostupno na: http://www.biol.pmf.hr/uploads/media/Toksikologija_02.pdf.

Summary

CROATIAN TOXICOLOGICAL SOCIETY

In 2010, the Croatian Toxicological Society reorganised and renewed its executive staff. This article gives a brief review of the Society's history and the most important activities and plans for the near future that would strengthen the position of toxicology as a research discipline.

CORRESPONDING AUTHOR:

Maja Peraica, MD, Ph.D.
Institute for Medical Research and Occupational Health
P. O. Box 291, HR-10001 Zagreb, Croatia
E-mail: mperaica@imi.hr